

dne 12. junija za avstrijske črnovojniške obvezance letnikov 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885 in 1886, ki so bili pri ponovnem prebiranju spoznani za sposobne, na 15. julija določen termin za odhod pod orožje, se odgodi za en mesec, tako da morajo ti črnovojniški odriniti pod orožje namesto 15. julija dne 15. avgusta. — Ta odredba brezdvomno pomore, da se letošnja žetev čimprej pospravi, in jo bodo prizadeti krogi vsekakor toplo pozdravili.

DUHOVŠČINA IN VOJNA.

V italijanski armadi služi, kakor poroča »Giornale d' Italia« nad 18.000 duhovnikov. 700 jih je zaposlenih pri dušnem pastirstvu, 1000 pri saniteti, ostali se nahajajo na fronti kot navadni vojaki. Papeževa nobelgarda je deloma že na fronti, deloma še čaka na vpoklic pod orožje.

UGODNOSTI ZA PROSTOVOLJSKIM STRELSKIM ZBOROM PRIPADAJOČE OBRATNE VAJENCE.

S cesarsko naredbo od 17. maja 1915, drž. zak. št. 127, se je določilo, da je učna doba onih vajencev, ki so bili povodom sedanjega vojnega stanja pred naborno starostjo kot črnovojniški obvezanci poklicani v črnovojniško službovanje, smatrati za končano, ako ima vajenec tisti dan, ko je odrinil k vojaškemu službovanju, za sabo najmanj dveletno učno dobo. Ker se je od več strani izražal dvom o tem, da li tudi oni vajenci, ki pristopajo prostovoljskim strelskim zborom, uživajo to ugodnost, so dobile v poštev prihajajoče oblasti navodila, da se mora službovanje prostovoljskim strelskim zborom pripadajočih vajencev tedaj smatrati kot črnovojniško službo, ako so bili ti zbori v resnici pritegnjeni k črnovojniškemu službovanju. V tem slučaju veljajo, ako so dani vsi drugi predpogoji, določbe cesarske naredbe tudi za one obratne vajence, ki pripadajo prostovoljskim strelskim zborom.

ŽENSKO KOT VARUHINJE.

Ženske so potom zakona dobile sedaj pravico, da smejo biti same varuhinje svojih in tujih otrok. Na tisoče žen je zaradi vojne izgubilo moške in bodo morale sedaj same skrbeti za preživljanje in vzgojo svojih otrok. Seveda jim je treba centrale, kjer bi kot zakonite varuhinje lahko vprašale za svet in pouk v vseh varuhinskih zadevah. A tudi za nezakonske otroke je treba skrbeti, zakaj njihove matere so redkokdaj v položaju, opravljati varuške posle. Na Dunaju so ustanovili posebno organizacijo, ki pojde ženam-varuhinjam v vseh stvareh njihovega novega poklica na roke.

ZNAMENIT GOVOR ČEŠKEGA NAMESTNIKA.

Te dni se je vršilo v Pragi zborovanje čeških okrajnih zastopstev. Ob tej priliki je imel namestnik grof Coudenhove znamenit govor, iz katerega posnemljemo nastopne markantne izjave: »Po zmago-

igram, nas je prevzemala neka posebna nežnost, kadar smo se spomnili malega, potrpežljivega ponija.

Živeli smo v mestu z vojaško posadko, in vendar je vsak vojak na ulici zbujal našo pozornost. Danes prihaja vsaka vas v stike z vojaštvom, in današnji kmetiški otroci vedo več o vojaki, kot smo pa pred leti vedeli mi v mestu. In če so vse nitke njihovih sanj zvezane z vojaštvom, je to zato, ker resnično sama podpira njih domišljijo in jo bogato oživlja.

Naša vas leži uro hodá od mesta, a vkljub temu so vaški otroci malo vedeli o mestu in o življenju v mestu. Samo časih ob sobotah so jih matere jemale s seboj na trg, in tako so poznali v mestu le one ulice, po katerih so hodili in potem široke trge. O mestu so vedeli malo, jako malo. Toda navadili so se srečnega občutka, da morejo hoditi v praznični obleki, navadili so se tega prazničnega občutka, ki jim ni dal notri v gostih gručah ljudstva, da bi pozabili sami sebe, in vračali so se, kakor običajno, iz mesta ter nosili s seboj zopet nekaj preprostih dojmov. Če so ugledali vojaka, so se gotovo ozirali za njim. Vojna pa jim ni dala več dojmov, več poznanja vojaškega življenja, nego vse mesto.

In pri tem jim ni niti teba utrudljive hoje v mesto. Prileti popoldne iz šole in

vitih bojih nam nastane nova Avstrija, ki bo vsem tistim, ki so ji zvesto stali ob strani, nudila svojo mogočno zaščito. Avstrijska država je pod preslavnim žezlom habsburškega plemena nastala iz potrebe svojih plemen po skupnem varstvu in skupnem razvoju moči nasproti vnanjim sovražnikom. Ta država dovoljuje svojim narodom svoboden razvoj in uveljavljanje, dovoljuje njihovemu narodnemu gospodarstvu vse prednosti, ki izhajajo iz nje položaja kot velesile; omogoča državljanu, da more, v ljubezni vdan svojem narodu, pospeševati nje razvoj in povzdigo. Tudi po srečno doseženem častnem miru ne bo treba nobenemu plemenu, živčemu pod žezlom Avstrije, biti v skrbeh, da bi bil oviran v svojem narodnem življenju, v svojem kulturnem razvoju.

TRGOVSKI TEČAJI ZA ČASTNIKE IN PODČASTNIKE, KI SO NEZMOŽNI ZA VOJNO.

Vojno ministrstvo je odredilo, da se vrše za častnike učni tečaji v bančni in zavarovalni vedi ter trgovski tečaji za podčastnike, ako niso več zmožni za vojno. V Gradcu bodo poučevali profesorji c. kr. trgovske akademije po učnem načrtu, ki se dostavi vsakemu udeležencu. Tečaji imajo namen, dati znanje iz najvažnejših trgovskih strok ter tako omogočiti invalidnim vojakom nov poklic pri bankah, zavarovalnicah in trgovskih podjetjih. Tečaji trajajo šest tednov, po katerem času je treba napraviti izpit. Vsi tečaji so brezplačni in tudi za izpite odpadejo pristojbine. Priglasiti se je pri nadomestnih četah in poveljstvih itd., kjer se lahko vpogledajo tudi natančnejše določbe o učnem načrtu. V prvi vrsti se ozira na aktivne častnike in podčastnike, dalje na take v rezervi, ki so zaradi vojne postali nesposobni za izvrševanje prejšnjega civilnega poklica.

ZA »RDEČI KRIŽ«.

General konjeništa nadvojvoda Franc Salvator.

c. in kr. generalni inšpektor prostovoljne zdravstvene službe.

Avstrijskim narodom!

V tem trenutku, ko dvoglavi orel po desetmesečni brezprimerni borbi z neupognjeno močjo in jeklenim pogumom vzdiga svoje mogočne noge na nove odločilne udarce, da uniči svoje dosedanje sovražnike, nam Italija, ki je celih 33 let uživala dobroto za to deželo blažene zveze z našo drago domovino, zavratno napove vojno.

Naši slavni armadi, v katere vrstah se narodi avstrijski prekašajo v heroičnih krepostih, se bližajo novi boji!

V zvezi z Nemčijo, našo drago zaveznico, v trdnjem zaupanju v Boga, v svesti si pravične stvari in svoje moči, se slavno razreši tudi ta nova naloga!

Narodi avstrijski!

Zaradi Vašega domoljubnega požrtvovalnega mišljenja so »Rdečemu križu« doslej dospeli bogati darovi, ki so mu omogočili, da je olajšal marsikatero rano, ki nam jo je vsekala vsiljena vojna, da je ozdravelo mnogo Vaših sinov, ki so krva-

glej, v dolgih vrstah prihajajo vojaki iz mesta na vežbo. Koraki njihovih vojaških črevljev preglašajo lačne želodčke. Otroci ne razmišljajo dosti, temveč derejo s knjigami pod pazduho za njimi in postavljajo es okolo njih v majhnih gručah. In poleg tega se ob tej priliki uče — nemški. Ko bi jim v šoli obljubljali nebeško kraljestvo za nemški prevod besede »kruh«, vam ga ne povedo. Toda »haptah«, »rehešav« in druga vojaška povelja znajo vsa in jih tudi dobro razumejo.

Oči jim žare, lica gore. Daleč tja za vas spremljajo vojake. In ti so tuji vojaki, nepoznani. Jeseni so odšli odtod znani vojaki, njihovi očetje, strici in bratje. Sme-li so si natikati njihove čepice na glavo in smeli so si celo pripasati njihove bajonete. Prej so se motali po njihovih sanjah vse drugi junaki, razbojniki, vitezi in indijanski poglavarji, tedaj pa so posadili na najvišje mesto v svojih sanjah svoje lastne očete in brate. Oni, ki ni imel očeta vojaka, se jim je zdel vreden obžalovanja. In čimbolj so jokale matere in vile roke, tembolj so se jim pletle njihove sanje okolo njihovih očetov. In s kakim veseljem so potem prinašali zelenja in cvetja na vozove, ki so se na njih vojaki odpeljali iz vasi. S kakim ponosom so potem gledali za njimi.

veli na polju časti, in bili nanovo uvrščeni v armado — invalide pa usposobiti za koristne ude človeške družbe!

V polni zavesti velikodušnosti vseh narodov naše domovine apeliram na zavednost Vaše patriotične dolžnosti s

prošnjo,

da tudi nadalje kar najiskreneje pospešujete človekoljubno delovanje avstrijske družbe »Rdečega križa« in s tem uresničite našega veličastnega vladarja

Njegovega Veličanstva cesarja in kralja geslo

»Z ZDRUŽENIMI MOČMI«

v ohrambo domovine, v prid armade, Vaših očetov, sinov in bratov.

Na Dunaju, meseca maja 1915.

Nadvojvoda Franc Salvator,

general konjeništa, generalni inšpektor prostovoljne zdravstvene službe in protektor namestnik avstrijske družbe »Rdečega križa«.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Šolska deca s Kontovela in Proseka nabrala 5 K; učenci slovenske ljudske šole v Rojani 10 K; učenci slovenske mestne šole na Vrde 4 K 75 vin.; učiteljica Tonica Kračmanova in Zinka Fabjanova v Št. Lenartu pri Laškem trgu za maj po 2 K = 4 K; šolsko vodstvo v Tribučah pri Črnomlju zbirko 10 K 65 vin.; učiteljica Berta Veider v Domžalah zbirko otrok 9 K 2 vin.; zbirka učnega osobja na slovenski trgovski šoli v Ljubljani 100 K; učitelj Leo Pibrovac iz Jesenic na Gorenjskem 131 K; drugi razred ljudske šole v Spodnji Šiški 4 K 20 vin.; šolsko vodstvo v Št. Gotardu pri Trojanah 5 K 11 vin.; učiteljica Tonica Kračmanova in Zinka Fabjanova v Št. Lenartu pri Laškem trgu za junij 2 K = 4 K; zbirka šolskega vodstva v Krtini 6 K; zbirka ljudske šole Šmarje-Sap 5 K; darilo šolskih otrok v okrajnem glavarstvu Kranj 681 K 83 v.; zbirka ljudskih šol v okrajnem glavarstvu Logatec 582 K 26 vin.; zbirka ljudskih šol v okrajnem glavarstvu Radovljica 187 K 32 vin.; zbirka ljudskih šol v okrajnem glavarstvu Kamnik 171 K 74 vin.; zbirka ljudskih šol v okrajnem glavarstvu Kočevje 428 K 95 vin.; zbirka ljudskih šol v okrajnem glavarstvu Postojna 756 K 49 vin.; zbirka ljudskih šol v okraju Ljubljana 164 K 37 vin.; zbirka II. razreda ljudske šole v Vevčah 1 K 50 vin.; šolsko vodstvo v Dolu pri Litiji 6 K 20 v.; zbirka šolskega vodstva v Polhovem Gradcu pri Ljubljani 21 K 52 vin.; mestni magistrat ljubljanski zbirko šol 478 K 8 vin.; učenci v Lehnu pri Ribnici (za oslepljene vojake) 12 K 66 vin.; skupaj 3292 K 5 vin.

V zadnji številki izkazanih K 26.393-67
Danes izkazanih K 3.292-05

Doslej nabranih K 29.585-72

Prosimo nadaljnjih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

Tudi njihov okus je v znamenju vojne. Kot posledice žepnih eksekucij leže v mojem učiteljskem predalu: izstreljeni patroni, slike vojakov, izrezki ilustriranih časopisnih prilog. Pri vojaki na slikah so beležke, kakor na primer: »To je Francelj« itd. Otroška domišljija vidi povsod znana lica in za to, da je na sliki njihov oče ali brat, bi stavili brez obotavljanja svojo glavo.

Otroci imajo tudi zveze s strelskimi zakopi. Događa se, da pride učenček v šolo in nima peresnika. Joka se in se opravičuje:

— Pisal sem včeraj očetu, pa sem pozabil peresnik na mizi.

Pišejo očetu dopisnice. Misliti si je treba, kako sede naslonjeni na rožnobarvno dopisnico ter s trudom in težavo rišejo po njej okorne črke. Događa se tudi, da napravijo »packo« in potem z jezikom polijejo tak črni pečat. Toda to, kar bi bilo greh v zvezku, je očetu v strelskem zakopu ljubo kot spomin na ljubega otroka doma.

Ko opoldne prihajajo iz šole, srečavajo pismonošo. Drugače prihaja k njim samo parkrat v letu.

— Kdo se je pa vendar spomnil nas? — sta vselej povpraševala oče ali mati in sta začudeno obračala pismo v roki. To-

Mobilizirani tovariši - naročniki.

(Dostavki in popravki k uvodniku v 7. št., oziroma k članku istega naslova v 10. št.)

Štajersko.

44. Zupanek Rudoif, u. v. Nova cerkev p. Celju (v ruskem ujetništvu).

45. Kaffou Ignacij, nu. Št. Ilj pod Turjakom.

46. Wundler Makso, u. Laški trg.

47. Canjko Avgust, u. v. Loka p. Zuzmu.

48. Bučar Alojzij, u. Zidani most.

Primorsko.

55. Doljak Valentin, u. v. Bate (v ruskem ujetništvu).

56. Prijatelj Josip, c. kr. vad. u. Gorica.

Po tej izpopolnitvi je torej danes naših naročnikov-vojakov:

s Kranjskega	51
s Štajerskega	48
s Primorskega	56
s Koroškega	1

skupno število 156

Slovenskim materam.

Pod naslovom »Hrvatskim majkam« je izdala sarajevska »Hrvatska Narodna Zajednica« patriotičen poziv, ki vsebuje zlatega pouka o dolžnosti matere v težkih časih. Podajamo ga tu, prirejenega za naše slovenske matere!

Na vas slovenske matere naslovljamo ta poziv. Največji del odraslih moških je zapustil svoje hiše, žene in deco, matere, sestre in brate ter so šli v boj, da branijo državo pred sovražnikom. Skoro pojdejo tudi oni, ki so še ostali, in ve, slovenske matere, boste morale same prevzeti nase težko skrb, da nam rešite in ohranite slovensko ime in slovenski narod.

Težka naloga je to, zato pa tudi dvakrat toliko častna. Mnogokrat je padala v naši minolosti taka dolžnost na naše matere in vsekdar so jo vestno izvršile.

Mnogokrat so nam bile opustošene naše vasi in mesta, ali naše matere niso obupavale, marveč so — kakor njihovi očetje, možje in bratje — izvršile svojo slovensko dolžnost. In kar mi, njihovi potomci, danes imamo, na tem se moramo zahvaliti njim.

In sedaj je prišla vrsta na današnje slovenske matere, da dokažejo, da so vredne hčere, žene in sestre svojih slovenskih očetov, mož in bratov, ki se junaki bore v današnji vojni. Slovenski mater dolžnost ne sega na bojno polje, marveč je njihova dolžnost ta, da vredno vzgoje našo slovensko deco, našo slovensko bodočnost. Zato treba, da si je vsaka slovenska mati v svesti, da je Slovenka, česar se ne sme nikjer sramovati, nikjer zatajiti, marveč izpovedovati vsekdar odkrito in jasno. Kakor zavedna Slovenka bo vzgajala svoje otroke v slovenskem duhu, govorila bo z njimi in drugimi, prijatelji in neprijatelji, samo v slovenskem jeziku, učila jih bo, da se morajo vsekdar ponašati s slovenskim imenom in da ga

da danes pa mati nič ne vprašuje, kdo se je spomnil, saj dobro ve, da se je spomnil oni, ki misli ona nanj vsako sekundo. Željno sega po dopisnici in hitro prebira vrstice z očmi.

Otroci vedo, kako veselo napravlja doma taka dopisnica. Sami povprašujejo pismonošo, ali ni nič prišlo zanje. Pismonoša jim daje raznobarvne dopisnice, barve nežnosti in ljubezni. Na takih rožnobarvnih dopisnicah čestokrat sporoča mož, da je ranjen. Otroci večkrat čitajo materi te ljube rožnobarvne dopisnice, toda glas, s katerim čitajo: »Ranjen sem«, je tako nedolžen in tako brezskrben, kakor tedaj, ko čitajo v berilu, da je »konj največja štirinogata žival«. Mati zajoče, oni pa so popolnoma mirni. Če pa zajoče, kaj z njo vred, jokajo le zato, ker jim je neprijetno in težko, ker joku mati. Pri tem pa ne mislijo na svojega očeta kot trpina, daleč od doma in domače ljubezni, temveč kot velikega junaka, obsejanega s sijajem vojne slave.

Kako življenje se zgradi na tem temelju sanj in sijaja?

A. T. v »Pravu Lidu«.